

PREDLOG

Na osnovu člana 32 stav 1 Zakona o uređenju prostora („Službeni list CG“, broj 19/25), Vlada Crne Gore, na sjednici od _____2026. godine, donijela je

ODLUKU O IZRADI PROSTORNOG PLANA PODRUČJA POSEBNE NAMJENE NACIONALNI PARK „BIOGRADSKA GORA“

Član 1

Pristupa se izradi Prostornog plana područja posebne namjene Nacionalni park „Biogradska gora“ (u daljem tekstu: Plan).

Član 2

Plan se izrađuje u granicama definisanim Zakonom o nacionalnim parkovima („Službeni list CG“ br. 28/14 i 39/16) za Nacionalni park „Biogradska gora“.

Član 3

Za Plan će se raditi strateška procjena uticaja na životnu sredinu u skladu sa zakonom kojim se uređuje strateška procjena uticaja određenih planova i programa na životnu sredinu.

Član 4

Plan se donosi na period do 2040. godine.

Član 5

Plan će izrađivati DOO „Agencija za planiranje prostora Crne Gore“.

Član 6

Rok za izradu Plana je 20 mjeseci od dana dostavljanja ove odluke DOO „Agenciji za planiranje prostora Crne Gore“.

Član 7

Finansijska sredstva potrebna za izradu Plana obezbijediće se iz budžeta Crne Gore sa pozicije organa državne uprave nadležnog za prostorno planiranje, urbanizam i državnu imovinu, u iznosu od 200.000,00 eura.

Član 8

Plan se izrađuje na osnovu Programskog zadatka koji čini sastavni dio ove odluke.

Član 9

Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

Broj:
Podgorica, 2026. godine

Vlada Crne Gore

**Predsjednik,
Mr Miloško Spajić**

**PROGRAMSKI ZADATAK ZA IZRADU
PROSTORNOG PLANA PODRUČJA POSEBNE NAMJENE NACIONALNI PARK
„BIOGRADSKA GORA“**

I. UVODNE NAPOMENE

Prostorni plan područja posebne namjene Nacionalni park „Biogradska gora“ je osnovni dokument kojim se usmjerava prostorni razvoj područja Nacionalnog parka, ostvaruju zajednički interesi i ciljevi subjekata planiranja, usmjerava organizacija, uređenje i korišćenje prostora i osigurava zaštita i unaprjeđenje životne sredine na obuhvaćenoj teritoriji.

Zaštićeno područje Biogradska gora pripada II kategoriji po nacionalnoj kategorizaciji zaštićenih područja, kao i II kategoriji IUCN zaštićenog područja.

S obzirom na vrijednosti i značaj Nacionalnog parka „Biogradska gora“ kao specifičnog i autentičnog ekosistema sa izuzetno bogatim biodiverzitetom i rastućeg interesa za njegovo posjećivanje i korišćenje, kroz izradu novog Prostornog plana područja posebne namjene Nacionalnog parka „Biogradska gora“ (u daljem tekstu Plan) će se osigurati preduslovi za očuvanje vrijednosti i održivo korišćenje prostora Parka.

II. PRAVNI OSNOV IZRADE PLANSKOG DOKUMENTA

Pravni osnov za izradu i donošenje Plana sadržan je u članu 141 stav 1 Zakona o uređenju prostora („Službeni list CG“, broj 19/25), kojim je propisano da je Vlada dužna da državne planske dokumente predviđene ovim zakonom, kojima je prostor planski uređen po ranijim propisima, donese u roku od 20 mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Odredbom člana 22 stav 2 Zakona definisano je da je donošenje Prostornog plana Crne Gore, prostornog plana područja posebne namjene za obalno područje i prostornog plana područja posebne namjene za nacionalne parkove, obavezno.

Članom 24 stav 1 propisano je da se prostorni plan područja posebne namjene izrađuje i donosi za teritoriju ili djelove teritorije jedne ili više lokalnih samouprava sa zajedničkim prirodnim, regionalnim ili drugim obilježjima koja su od posebnog značaja za Crnu Goru i koja zahtijevaju poseban režim organizacije, uređenja, korišćenja i zaštite prostora (nacionalni park, obalno područje, prirodni rezervat, rekreaciono-turističko područje, kulturno-istorijsko područje, eksploataciono polje na kome se vrši površinsko iskorišćavanje mineralnih sirovina i sl.).

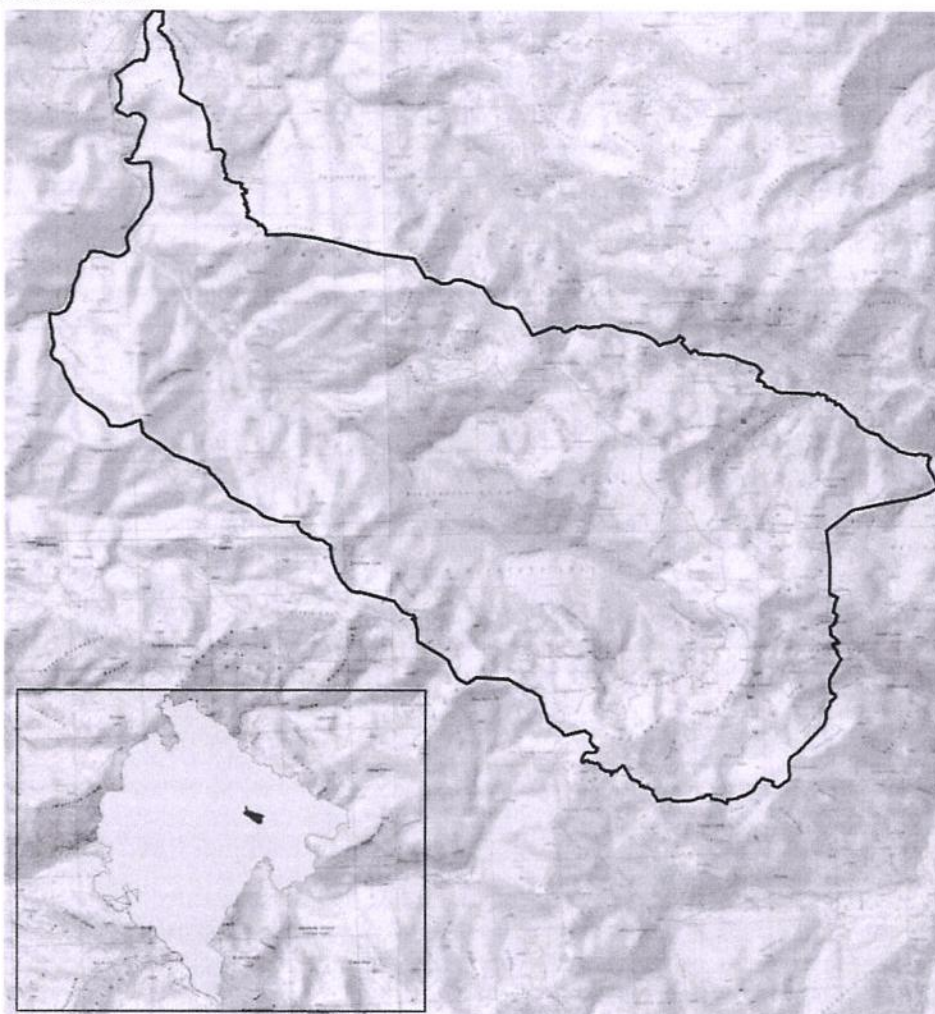
Programski zadatak za izradu Plana izrađuje se u skladu sa članom 33 Zakona o uređenju prostora, budući da je isti sastavni dio Odluke o izradi planskog dokumenta.

III. OBUHVAT I OKVIRNE GRANICE PLANSKOG DOKUMENTA

Granica Nacionalnog parka „Biogradska gora“ definisana je Zakonom o nacionalnim parkovima („Službeni list CG“ br. 28/14 i 39/16). Nacionalni park „Biogradska gora“ (u daljem tekstu Park)

obuhvata djelove teritorije opština: Kolašin, Mojkovac i Berane, u granicama utvrđenim ovim zakonom.

Granica Nacionalnog parka iz stava 1 ovog člana počinje sa ušća Bjelojevičke rijeke u rijeku Taru kota 832, preko Jarčevih strana izbija na poligon 2032, a odatle na kotu 2005. Granica zatim skreće u pravcu istoka i izlazi na greben iznad Šiškog jezera, pa u luku skreće i izlazi na Veliku Ostrovicu na kotu 1907, zahvatajući Veliki Ursulovac izlazi na Crnu Glavu - kota 2137. Odatle granica produžava u pravcu zapada izlazeći na kotu 1898, izlazi na Troglav, zatim produžava na katun Vranjak - kota 1787, skreće na sjevero-zapad na kotu 1890, katune Goleš i Crvenu gredu, izlazi na Donji Lumer-kota 1728 i spušta se do Lumerskog potoka. Potom granica produžava do ušća Lumerskog potoka u Taru, skreće u pravcu sjevera i ide lijevom obalom rijeke Tare do početne tačke.



Slika 1. Prikaz obuhvata planskog dokumenta

IV. USLOVI I SMJERNICE IZ PLANSKOG DOKUMENTA ŠIRE TERITORIJALNE CJELINE

Prostorni plan Crne Gore do 2040 godine

Prostor Crne Gore je osnova za razvoj cjelokupnog stanovništva države, jačanje suštinske osmišljene upotrebe prostornih potencijala, kao i očuvanje raznolikosti predjela i biodiverziteta.

Regionalne posebnosti su osnova za postizanje lokalnog, regionalnog i međunarodnog identiteta Crne Gore i njenih sastavnih područja.

Sa aspekta prirodne baštine, izdvojeni su sljedeći opšti ciljevi prostornog razvoja Crne Gore:

- Koncept prirodne baštine zasniva se na modelu održivog razvoja koji treba da bude specifičan za pojedine oblasti u Crnoj Gori, u skladu sa lokalnim uslovima i zasnovan na osnovnim karakteristikama prostora;
- Razvoj mora da bude kompatibilan sa održivim karakteristikama prostora i mora da ih promoviše, a prostorni planovi moraju biti zasnovani na održivom razvoju i promovisanju kvaliteta životne sredine;
- Upotreba i degradacija zemljišta moraju da se smanje utvrđivanjem i primjenom efikasnih kontrolnih mehanizama i procedura;

V. USLOVI I SMJERNICE RAZVOJNIH STRATEGIJA I STUDIJA

Crna Gora je potpisnica značajnih međunarodnih sporazuma i konvencija iz oblasti životne sredine i zaštite prirode. Ratifikovani i publikovani međunarodni ugovori, shodno članu 9. Ustava Crne Gore („Službeni list CG”, broj 1/07) predstavljaju integralni dio zakonodavstva i imaju primat u odnosu na nacionalno zakonodavstvo.

Među najvažnijim međunarodnim dokumentima relevantnim za ovu oblast kao i sporazumima i konvencijama čija je Crna Gora potpisnica su:

Agenda Ujedinjenih Nacija za održivi razvoj do 2030.g. - globalni strateški dokument koji određuje pravac razvoja svih država svijeta za narednih 15 godina. Agenda 2030 sadrži 17 ciljeva i 169 potciljeva, a uključuje tri dimenzije održivog razvoja: ekonomski rast, socijalnu inkluziju i zaštitu životne sredine. Daje indikatore ciljeva održivog razvoja.

Evropska povelja o prostornom planiranju - Vizija gradova i regija - evropskih teritorija u 21 vijeku (Povelja iz Barselone) - prihvaćena je 2013. godine i ističe očuvanje kvaliteta života, kulturnog bogatstva, očuvanje raznolikosti, konkurentnosti i saradnje, integraciju izgrađene sredine sa prirodnim ekosistemima, očuvanje biodiverziteta, rješavanje problema klimatskih promjena, ekonomske integracije i socijalne kohezije. Posebno se ističe i koordiniranje planske vizije kroz efikasan proces prostornog planiranja.

Evropska povelja o ljudskim pravima (2000.) - predstavlja važan dokument koji inkorporira određena politička, socijalna i ekonomska prava građana i stanovnika Evropske Unije u pravni okvir EU. Sva nova legislativa država članica mora biti usklađena sa Poveljom.

Direktiva o staništima (1992. - Direktiva Savjeta 92/43/EEC) - uvodi mjere zaštite evropske flore i faune, ali i stanišnih tipova. Radi ocjenjivanja prijedloga pojedinih država u pogledu zaštite staništa, EU je podijeljena u devet biogeografskih regija koje su svaka za sebe karakteristične po vegetaciji, klimi, topografiji i geologiji. Granice regija su utvrđene tako da omogućavaju praćenje trendova očuvanja vrsta i staništa u sličnim uslovima, ne vodeći računa o državnim granicama.

CORINE Land Cover - je evropski program koordinacije podataka o životnoj sredini. U sklopu ovog programa urađena je inventarizacija zemljišta na nivou EU, sa ciljem obezbjeđivanja dostupnosti podataka i obuhvata 44 klase namjene i korišćenja zemljišta. Prva analiza urađena je 1980. godine, a baze su ažurirane 1990, 2000, 2006, 2012, 2018. godine kako bi se pratile promjene u prostoru.

Konvencija o pristupu informacijama o životnoj sredini, učešću javnosti u donošenju odluka i pristupu pravdi (Arhuska konvencija, 1998.) – daje doprinos zaštiti prava svakog lica sadašnjih i budućih generacija da žive u životnoj sredini adekvatnoj svom zdravlju i blagostanju,

svaka strana će garantovati pravo pristupa informacijama, učešće javnosti u donošenju odluka i pristup pravdi po pitanjima životne sredine, u skladu sa odredbama ove konvencije.

Konvencija o zaštiti evropskih divljih vrsta i prirodnih staništa (Bernska konvencija) - je obavezujući međunarodni pravni instrument u području zaštite prirode s ciljem očuvanja divljih životinja, biljaka i njihovih prirodnih staništa, a posebno ugroženih, osjetljivih i migratornih vrsta i njihovih staništa obavezujući države da integrišu zaštitu prirode u nacionalne politike i planiranje. U okviru Bernske konvencije uspostavljena je Emerald mreža, evropska mreža područja od posebnog značaja za očuvanje prirode koja predstavlja osnovu za dalju integraciju u evropsku mrežu zaštićenih područja Natura 2000. Nacionalni park „Biogradska gora“ je obuhvaćen predloženim EMERALD područjem „Bjelasica“ sa kodom ME0000007.

Konvencija o očuvanju migratornih vrsta divljih životinja (Bonska konvencija - CMS) - je jedan od temeljnih propisa iz područja zaštite prirode, nastao s ciljem očuvanja migratornih vrsta divljih životinja i staništa u čitavom području njihovog rasprostranjenja, a posebno vrsta koje imaju nepovoljan konzervacioni status, kao i preduzimanje pojedinačnih ili odgovarajućih i potrebnih koraka u saradnji sa drugim potpisnicama kako bi se očuvale takve vrste i njihova staništa.

Konvencija o vlažnim područjima (Ramsarska konvencija) - je međunarodni ugovor formiran sa ciljem očuvanja i održivog korišćenja vlažnih područja širom svijeta. Cilj ovog je očuvanje onih područja na Zemlji koja su od presudne važnosti za opstanak biljnih i životinjskih vrsta i njihovih zajednica na vlažnim područjima, od kojih mnoge čovjek koristi i u određenoj mjeri zavisi o njima.

Konvencije o biološkoj raznovrsnosti - ova Konvencija je globalni sporazum koji ima tri glavna cilja:

- očuvanje biološke raznolikosti,
- održivo korišćenje njenih komponenti i
- pravednu raspodjelu koristi od genetskih resursa.

Kroz promovisanje ekosistemskog pristupa, konvencija daje poseban značaj međusobnim odnosima između očuvanja i održivog korišćenja prirodnih resursa i održivog razvoja ljudskih zajednica.

Konvencija o međunarodnoj trgovini ugroženim vrstama divlje faune i flore (CITES) - je međunarodni sporazum koji reguliše međunarodnu trgovinu ugroženim divljim vrstama. Njen cilj je da spriječi da međunarodna trgovina ugrozi opstanak tih vrsta, kontrolišući uvoz, izvoz i reizvoz zaštićenih vrsta kroz sistem dozvola.

Konvencija o predjelima (Savjet Evrope, 2000) - označava identifikaciju pejzaža/predjela kao izraza raznolikosti zajedničkog kulturnog, ekološkog i društveno-ekonomskog nasljeđa i temelja lokalnog identiteta, analizu njihovih karakteristika i uzroka promjena, procjenu kvaliteta i vrijednosti.

Konvencija o zaštiti svjetske kulturne i prirodne baštine (UNESCO, 1972.) - kulturna i prirodna baština predstavlja neprocjenjivo i nezamjenljivo bogatstvo, ne samo za svaku zemlju pojedinačno, već za čitavo čovječanstvo. Gubitak, usljed propadanja ili nestanka, bilo kog od tih vrijednih bogatstava predstavlja osiromašenje baštine svih naroda svijeta. Zbog njihovih izuzetnih karakteristika, može se smatrati da su dijelovi te baštine od „izuzetne univerzalne vrijednosti“ i kao takvi zaslužuju posebnu zaštitu od opasnosti koje im sve više prijete.

ICOMOS-IFLA - principi o ruralnim pejzažima kao baštini Usvojeni na 19. Generalnoj skupštini ICOMOS-a, Nju Delhi, Indija, 15. decembar 2017. Definiše principe o ruralnim pejzažima kao važnom elemntu kulturne baštine. Ruralni pejzaži obezbjeđuju višestruke ekonomske i društvene koristi, multifunkcionalnost, kulturnu podršku i funkcije ekosistema. Ukazuje se na potrebu održive transformacije sistema ruralnih pejzaža.

Okvirna konvencija UN o klimatskim promjenama (UNFCC, 1992.) - ukazuje na stabilizaciju koncentracije gasova staklene bašte u atmosferi na nivou koji bi sprečio opasne antropogene uticaje na klimatski sistem. Takav nivo bi trebalo da bude postignut u roku koji je dovoljan da

omogućiti ekosistemima da se prirodno adaptiraju na klimatske promene, kako se ne bi ugrozila proizvodnja hrane i omogućio nastavak ekonomskog razvoja.

Okvirna strategija smanjenja katastrofa u svijetu – Sendai Framework 2015-2030 (UN, 2015)

- Sendai okvir za smanjenje rizika od katastrofa ima za cilj da postigne značajno smanjenje rizika od katastrofa i šteta, kao i ekonomskih, fizičkih, društvenih, kulturnih i ekoloških gubitaka lica, preduzeća, zajednica i država.

Sporazum o zaštiti šišmiša u Evropi (EUROBATS, „Službeni list CG” – Međunarodni ugovori broj 16/10).

Nacionalna dokumenta relevantna za ovu oblast su:

Nacionalna strategija održivog razvoja Crne Gore do 2030. godine (NSOR) - prepoznaje zaštićena područja, uključujući nacionalne parkove, kao ključne komponente prirodnog kapitala i održivog razvoja države. Strategija ističe potrebu za očuvanjem biodiverziteta i ekosistema kroz unapređenje sistema upravljanja i integraciju sa širim nacionalnim i međunarodnim okvirima zaštite prirode. Takođe se naglašava značaj efikasnog upravljanja zaštićenim područjima, posebno kroz izradu i primjenu planova upravljanja, kao i jačanje institucionalnih kapaciteta. Ova Strategija predviđa uključivanje Crne Gore u mrežu Natura 2000 i razvoj nacionalne ekološke mreže, čime se dodatno podvlači važnost očuvanja vrijednosti nacionalnih parkova.

Nacionalna strategija biodiverziteta i akcioni plan (NBSAP) - urađena je za period 2016-2020. godina. Ministarstvo ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera je pokrenulo izradu nove Nacionalne Strategije biodiverziteta sa Akcionim planom. Ovim dokumentom biće definisani nacionalni prioriteti u oblasti biodiverziteta, uz istovremeno ispunjavanje obaveza koje proizilaze iz međunarodnih sporazuma i procesa pristupanja EU, gdje je zaštita prirode jedan od ključnih elemenata Poglavlja 27.

Nacionalna strategija u oblasti klimatskih promjena do 2030. godine - predstavlja ključni dokument Crne Gore za usmjeravanje aktivnosti u domenu mitigacije i adaptacije na klimatske promjene. Dokument je izrađen u skladu sa nacionalnim razvojnim politikama i međunarodnim obavezama, uključujući ciljeve Pariskog sporazuma i usklađenost sa zakonodavstvom Evropske unije. Zaštićena prirodna područja su prepoznata kao osjetljiva područja izložena efektima klimatskih promjena.

Plan upravljanja za Nacionalni park „Biogradska gora“ za period 2026 - 2030. godine - Plan upravljanja Nacionalnim parkom Biogradska gora za period 2026–2030. predstavlja strateški dokument kojim se definišu ciljevi, prioriteti i mjere za zaštitu, očuvanje i održivo korišćenje prirodnih i kulturnih vrijednosti Parka. Njegovom izradom uspostavljen je sistemski okvir za dugoročno upravljanje ovim zaštićenim područjem, u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom i međunarodnim standardima zaštite prirode.

VI. PRINCIPI, VIZIJA I CILJEVI PLANIRANJA, KORIŠĆENJA, UREĐENJA I ZAŠTITE PROSTORA

Principi planiranja zasnivaju se na kontrolisanom korišćenju prostora u skladu sa statusom zaštićenog područja i primjenom strogih režima zaštite prirode. Planiranje podrazumijeva očuvanje prirodnih procesa i osnovne funkcije Parka, uz ograničavanje aktivnosti koje mogu ugroziti njegove vrijednosti. Razvoj se temelji na principima integralnog pristupa, usklađivanja zaštite i razvoja, valorizacije prirodnih potencijala i racionalnog korišćenja prostora. Poseban princip predstavlja usmjeravanje razvoja ka djelatnostima koje su kompatibilne sa zaštitom prirode, kao i uključivanje lokalnog okruženja u ekonomsko valorizovanje Parka uz očuvanje njegovih osnovnih funkcija. Aktivna zaštita prostora podrazumijeva unapređenje prirodnih vrijednosti uz adekvatno korišćenje i razvoj neophodnih infrastrukturnih sistema niskog uticaja.

Vizija razvoja Nacionalnog parka „Biogradska gora“ zasniva se na dugoročnom očuvanju izuzetne prirodne osnove, biodiverziteta i pejzažnih vrijednosti, uz kontrolisan i planski usmjeren razvoj. Park se razvija kao područje u kome zaštita prirode predstavlja dominantnu funkciju, dok se razvojne aktivnosti realizuju kroz održive oblike turizma, naučno-istraživački rad i edukaciju. Vizija podrazumijeva stvaranje uslova za integralni razvoj prostora, u kome su zaštita prirode i ekonomska valorizacija komplementarne, uz očuvanje autentičnosti prostora i unapređenje njegove ukupne funkcije.

Ciljevi planiranja usmjereni su na očuvanje prirodnih vrijednosti i uspostavljanje režima zaštite, valorizaciju prirodnih potencijala kroz održive djelatnosti, razvoj funkcija Parka koje su kompatibilne sa zaštitom prirode i uključivanje lokalnog okruženja u razvojne procese. Cilj planiranja je i uspostavljanje uravnoteženog odnosa između zaštite i korišćenja prostora, razvoj kontrolisane turističke infrastrukture, unapređenje saobraćajne i komunalne opremljenosti u funkciji Parka, kao i obezbjeđivanje uslova za naučno-istraživačke i edukativne aktivnosti. Dugoročni cilj je očuvanje Parka kao prostora visoke ekološke vrijednosti uz održivi razvoj i racionalno korišćenje prirodnih resursa.

U cilju zaštite i promovisanja prirodnih vrijednosti treba računati i na lokalno stanovništvo u neposrednom okruženju Nacionalnog parka. Potrebno je regulisati odnose sa mještanima koji u Parku imaju posjede i određene interese jer je važno da budu motivisani da doprinose očuvanju njegovih vrijednosti. Istovremeno uloga Parka ogleda se i u podsticanju razvoja lokalne zajednice kroz uspostavljanje partnerskih i interakcijskih odnosa između zaštite prirode i održivog korišćenja resursa, što predstavlja jedan od ključnih ciljeva.

I dalje su prisutni određeni konflikti u odnosu upravljača i lokalne zajednice. Oni su posljedica nedovoljno razvijenih administrativnih kapaciteta za kontinuiranu komunikaciju sa lokalnom zajednicom, ali i određenih pritisaka kao što su, nelegalno probijanje puteva i gradnja vikend-naselja u katunskim zonama, kao i nezadovoljstvo dijela stanovništva zbog ograničenja u korišćenju zemljišta i šuma.

Strateške postavke ovog plana treba da posluže kao osnov za korišćenje i uređenje prostora na detaljnijem planskom nivou.

VII. KONCEPTUALNI OKVIR PLANIRANJA, KORIŠĆENJA I ZAŠTITE PLANSKOG PODRUČJA SA STRUKTUROM OSNOVNIH NAMJENA POVRŠINA I KORIŠĆENJA ZEMLJIŠTA

Izradi Prostornog plana područja posebne namjene Nacionalnog parka „Biogradska gora“ pristupa se zbog:

- usklađivanja sa novim zakonima i propisima,
- unapređenja sistema očuvanja i upravljanja zaštićenim područjem,
- novih saznanja u pogledu zaštite i usklađivanja sa funkcijama Parka u skladu sa Planom upravljanja i drugim dokumentima,
- potrebe revalorizacije prostora i uspostavljanje infrastrukture za posjetioce,
- unaprjeđenja sistema infrastrukture,
- potrebe sagledavanja i revalorizacije zona katuna u funkciji aktivne zaštite prirodnih vrijednosti Parka,
- podsticanja ekološke i održive tradicionalne poljoprivredne proizvodnje,
- uspostavljanja kvalitetnog sistema odbrane od požara i drugih elementarnih nepogoda.

Kroz izradu Prostornog plana područja posebne namjene Nacionalnog parka „Biogradska gora“ potrebno je stvoriti prostorno planske preduoslove za:

- razmještaj funkcija (djelatnosti i aktivnosti) od važnosti za upravljanje Parkom,

- utvrditi režime korišćenja u skladu sa utvrđenim zonama i mjerama zaštite prirode,
- utvrđivanje prihvatnog kapaciteta posjetilaca,
- propisati mjere korišćenja, uređenja i zaštite područja s prioritarnim aktivnostima,
- propisati mjere za unaprjeđenje i zaštitu prirode i drugih vrijednosti Parka,
- usmjeriti zaštitu i korišćenje Parka prvenstveno za naučnu, kulturnu, vaspitno-obrazovnu i rekreativnu namjenu,
- propisivanje uslova za uređenje sadržaja i pristupnih staza u zonama posjećivanja,
- preispitivanje područja izgrađenih struktura i katuna razmatrajući zahtjeve korisnika prostora i vlasnika zemljišta, ujednačavanje oblikovanja i uređenosti objekata, okućnica, pristupa objektima i dr.,
- utvrđivanje uslova obnove i gradnje potrebne infrastrukture,
- određivanje rješenja elektrosnadbijevanja te elektronskih komunikacija u skladu s potrebama, savremenim tehnološkim mogućnostima i zahtjevima zaštite područja,
- preispitivanje rješenja vodosnadbijevanja i odvodnje uz planiranje intervencija u dijelu izgradnje neophodnih sistema odvođenja i prečišćavanja otpadnih voda za zonu infrastrukture Parka i zone tradicionalne gradnje u Parku,
- definisanje mogućnosti i oblika obilaska i posjećivanja Parka računajući na širi turistički prostor, sagledavanje korišćenja i zaštite prostora kroz interakciju sa okolnim prostorom,
- razmatranje preduslova za održivu lokalnu poljoprivrednu proizvodnju, koja doprinosi očuvanju raznolikosti staništa i predjela Parka,
- propisati mjere sprovođenja Plana.

Zaštićeno prirodno dobro u nacionalnom i međunarodnom kontekstu zaštite

Prema domaćem zakonodavstvu (Zakon o zaštiti prirode i Zakon o nacionalnim parkovima) svi nacionalni parkovi u Crnoj Gori odgovaraju kategoriji II. Basen rijeke Tare uživa UNESCO zaštitu u okviru programa „Čovjek i biosfera“ (MAB) od 1977. godine i prostire se na području sedam opština: Žabljak, Kolašin, Mojkovac, Andrijevica, Plužine, Pljevlja i Šavnik. Rezervat biosfere basena rijeke Tare (TRB BR) pokriva površinu od 1820 km² i u okviru ovog velikog rezervata biosfere uključeni su NP "Durmitor" i NP „Biogradska gora“..

Nacionalni park „Biogradska gora“ uživa poseban međunarodni status kao važno područje za ptice (Important Bird Area – IBA), područje od međunarodnog značaja za floru (Important Plant Area- IPA) i kategorisano je kao tzv. ključna tačka biodiverziteta od regionalnog značaja (Key Biodiversity Area - KBA).

Nominacija NP „Biogradska gora“ za upis na UNESCO Listu svjetske baštine u okviru proširenja liste Drevnih i netaknutih bukovih šuma Karpata i drugih regiona Evrope, Crna Gora je 2018.godine, zajedno sa više evropskih država u procesu serijske nominacije, kandidovala područje prašumskog rezervata bukve NP „Biogradska gora“ za proširenje UNESCO Svjetske liste Drevnih i netaknutih bukovih šuma Karpata i drugih regiona Evrope („Ancient and Primeval Beech Forests of the Carpathians and Other Regions of Europe“).

Odlukom Komiteta za Svjetsku baštinu 2021. godine, prašumski rezervat NP „Biogradska gora“ nije uključen u ovu Listu. Komitet je istakao potrebu revizije postojećih propisa, posebno Prostornog plana posebne namjene NP „Biogradska gora“ kako bi se uskladili sa zaštitom izuzetne Univerzalne vrijednosti nominovanog dobra i preporučio izradu odgovarajućeg plana upravljanja turizmom na prostoru NP „Biogradska gora“ Crna Gora planira da u narednom procesu proširenja ove Liste opet kandiduje prašumski rezervat bukve u NP „Biogradska gora“.

Zaštitna zona Parka

Zaštitna zona obuhvata predjele izmjenjene izvorne, srednje stabilne prirodne sredine, sa karakteristikama od interesa za područje Bjelasice, ali i značajnim ambijentalno-pejzažnim i estetskim vrijednostima prostora od posebnog značaja za područje Parka. Zona ima funkciju

zaštite Parka, a u njoj se posebno štite pejzažno-ambijentalne i estetske vrijednosti. Naselja u okviru ove zone su funkcionalno povezana sa okolnim poljoprivrednim površinama, a njihov razvoj treba planirati u okviru već angažovanih površina, u stilu tradicionalne arhitekture sa upotrebom autohtonih materijala. Postojeće osnovne djelatnosti su zemljoradnja, stočarstvo i turizam, koje se moraju odvijati prema zahtjevima očuvanja i zaštite prirode od degradacije i transformacije agrarnog pejzaža.

Održivi turizam

NP „Biogradska gora“, kao integralni dio masiva Bjelasice i Komova, predstavlja potencijal kvalitetnog održivog razvoja zasnovanog na kriterijumima koji su definisani za razvoj ekoturizma. Razvoju turizma i ostalih održivih formi i privrednih djelatnosti mora se pristupiti sa posebnim senzibilitetom, u kontekstu činjenice da se ovaj nacionalni park nominuje za upis na UNESCO Listu svjetske baštine u okviru proširenja liste Drevnih i netaknutih bukovih šuma Karpata i drugih regiona Evrope. Takođe shodno tome je planskim i strateškim dokumentima izgradnja svih oblika infrastrukture (uključujući i turističku) strogo ograničena i kontrolisana.

Komparativnu prednost područja predstavlja činjenica da u granicama Parka nema stalnih naselja i stanovnika, pa je pritisak lokalnog stanovništva i njihova potreba za korišćenjem resursa Parka minimalna i uglavnom koncentrisana u III zoni zaštite ili njegovoj zaštitnoj zoni. Gradska područja Kolašina, Mojkovca i Berana su relativno udaljena od zaštićenog područja, bez aktivnosti koje mogu negativno uticati na kvalitet životne sredine ili implicitno ugroziti njegove prirodne komponente. Magistralni put Beograd - Kolašin - Bar čini ovo područje tranzitnim i veoma pogodnim za razvoj tranzitnog i izletničkog turizma. U prethodnom periodu značajno je povećan broj turista, naročito u Opštini Kolašin, s toga ovo zaštićeno područje zajedno sa širim masivom Bjelasice i Komova predstavlja generator održivog razvoja i pruža neograničene mogućnosti za podizanje standarda i kvaliteta života stanovnika koji mu gravitiraju.

Cilj je da u narednom periodu područje ostvari balans između socijalno-društvenih potreba sa jedne i očuvanja kvaliteta životne sredine sa druge strane.

Područje Biogradske gore sa prostranim pašnjacima, dolinama, rijekama i jezerima omeđeno je planinom Bjelasicom sa kojom čini jedinstvenu prostornu cjelinu. Ona s pravom nosi epitet planine katuna, kao mjesta boravka stočara sa ovih prostora u toku ljeta. Ovdje se u prošlosti najveći dio stanovništva bavio stočarstvom koje je bilo utkano u sve životne procese. U sklopu stočarskog života javljaju se specifična planinska naselja, koja su od XII vijeka poznata pod nazivom katuni, a koja su raspoređena po rubnom dijelu prašumskog rezervata (Vranjak, Slađevac, Goleš, Suvodo, Ocka, Vrago do, Rupe Ravanjske, Reljina, Šiška, Riva, Dolovi Lalevića).

Poljoprivreda

Poljoprivreda na području Nacionalnog parka „Biogradska gora“ a prije svega u njegovom neposrednom okruženju tj. zaštitnoj zoni Parka, predstavlja značajan segment lokalnog razvoja i očuvanja stanovništva. Tradicionalni katuni i sezonska domaćinstva osnova su stočarske proizvodnje, dok ekoturizam doprinosi ekonomskom osnaživanju ovog prostora.

Evidentno smanjivanje obima tradicionalnog stočarstva, koje je imalo ključnu ulogu u održavanju pašnjaka dovodi do njihovog postepenog zarastanja, što će dovesti do gubitka biodiverziteta ovih staništa.

Šumarstvo

Šume Parka predstavljaju jedan od najznačajnijih simbola prirodnog bogatstva Crne Gore i istovremeno jedno od rijetkih očuvanih prašumskih područja u Evropi. Njihova vrijednost ogleda se u očuvanju visokog nivoa biodiverziteta, regulaciji klimatskih i vodnih režima, zaštiti zemljišta i stvaranju pejzaža izuzetne ljepote i značaja.

U privatnim šumama, koje se nalaze u trećoj zoni zaštite, vlasnici ostvaruju pravo korišćenja isključivo kroz sanitarne i sječe obnavljanja, uz strogo poštovanje zakonskih procedura i godišnjeg plana gazdovanja.

Kontrolisano korišćenje nedrvenih šumskih proizvoda, poput gljiva, ljekovitog bilja i šumskih plodova, stvara dodatne mogućnosti za ekonomske koristi lokalne zajednice bez ugrožavanja prirodnih vrijednosti.

Poseban izazov predstavlja usklađivanje potreba lokalnog stanovništva sa ciljevima zaštite, što se postiže kroz jasno definisane procedure i planove gazdovanja.

VIII. METODOLOGIJA IZRADE

Metodološki osnov za izradu planskog dokumenta, u užem smislu, predstavljaju metode naučnog istraživanja (analiza i sinteza, komparativni metod, indukcija i dedukcija, statistički metod, određivanje prihvatnog kapaciteta, kartografski metod i dr.), odnosno primjenjene metode praćenja stanja, odnosno pojava i procesa u prostoru.

Plan obuhvata sve aspekte procesa planiranja:

- prikupljanje i obradu podataka;
- izradu odgovarajućih analiza;
- izradu i vrednovanje varijantih rješenja plana;
- implementaciju i monitoring.

Obradivač radl kritičkog sagledavanja uticaja na prostor treba da primljeni SWOT analizu, kako bi kroz unaprijed definisana pitanja dobio neophodne informacije za upravljanje razvojem, zaštitom, uređenjem i organizacijom prostora obuhvaćenog Planom. SWOT analiza predstavlja važan metod za identifikaciju komparativnih prednosti ovog područja, preko koje se dobijaju i inputi za razvoj.

Za zaštitnu zonu Parka je potrebno propisati smjernice za realizaciju kroz dalju plansku razradu, kako se sačuvao zaštitni aspekt ovog područja. Takođe, neophodno je izvršiti preispitivanje, analizu i redefinisane načina i uslova gradnje i uređenja okućnica u zonama tradicionalne gradnje usklađenih sa načinom korišćenja prostora i tradicionalnom gradnjom uvažavajući nove razvojne trendove i potrebe korisnika prostora i vlasnika zemljišta.

IX. SADRŽAJ PLANSKOG DOKUMENTA

Sadržaj Plana je definisan Zakonom o uređenju prostora, članom 24 i 54.

Dokument se radi i dostavlja Ministarstvu u tekstualnoj i grafičkoj formi u fazama nacrti i konačnog prijedloga.

Prostorni plan područja posebne namjene, u skladu sa članom 24 Zakona, sadrži, naročito:

- granice teritorije za koje se plan donosi;
- izvod iz Prostornog plana Crne Gore;
- ocjenu postojećeg stanja prostornog uređenja;
- položaj i pravce razvoja u odnosu na okruženje;
- režime korišćenja i uređenja prostora i granice zona prema ovim režimima;
- ekonomsko-demografsku analizu;
- smjernice za izradu državnog plana detaljne regulacije za područja koja nijesu detaljno razrađena ovim planskim dokumentom;
- režime zaštite i mjere kulturne baštine;

- mjere za zaštitu pejzažnih vrijednosti;
- plan predjela;
- mjere za zaštitu životne sredine;
- koncept korišćenja obnovljivih izvora energije i primjenu mjera energetske efikasnosti;
- analizu mogućnosti pojave i mjere za sprječavanje i zaštitu od prirodnih nepogoda (zemljotresi, klizišta, poplave, požari, suša i sl.) i tehničko-tehnoloških nesreća;
- urbanističko-tehničke uslove ili smjernice za izgradnju objekata infrastrukture;
- uređivanje, korišćenje i zaštitu za prostor za koji se ne predviđa donošenje državnog plana detaljne regulacije;
- druge mjere i uslove koji odgovaraju potrebama i karakteristikama namjene područja za koje se plan donosi;
- područja, zone, lokacije i objekte od opšteg interesa;
- koncesiona područja;
- ekonomsko - tržišnu projekciju;
- način, faze i dinamiku realizacije plana.

U skladu sa Pravilnikom o bližem sadržaju i formi planskog dokumenta, kriterijumima namjene površina, elementima urbanističke regulacije i jedinstvenim grafičkim simbolima, potrebno je uraditi sledeće:

Uvodni dio

Uvodni dio planskog dokumenta sadrži:

- zakonski osnov,
- planski period,
- osnovna polazišta iz programskog zadatka,
- opis, granice i površinu zahvata planskog dokumenta i Zaštitne zone Parka,
- istorijat zaštite Biogradske gore.

Analitički dio

Analitički dio planskog dokumenta sadrži prikaz postojećeg stanja organizacije, uređenja i korišćenja prostora, a naročito:

- 1) kontaktne zone i položaj u odnosu na okruženje;
- 2) stepen realizacije postojećeg plana i dostignuti nivo zaštite;
- 3) postojeću namjenu prostora i režime korišćenja;
- 4) analizu prirodnih karakteristika;
- 5) analizu postojećeg stanja namjena, fizičkih struktura i kapaciteta;
- 6) analizu predjela (vrednovanje i pogodnost predjela za razvoj);
- 7) analizu zaštićenih područja;
- 8) analizu postojećih objekata infrastrukture;
- 9) analizu postojeće prostorno-planske dokumentacije;
- 10) analizu studijske i tehničke dokumentacije;
- 11) obaveze po potvrđenim i objavljenim međunarodnim ugovorima;
- 12) ocjene iskazanih zahtjeva i potreba zainteresovanih korisnika prostora i organa za posebne uslove;
- 13) sinteznu ocjenu postojećeg stanja; i
- 14) pregled problema, ograničenja i potencijala planskog područja,
- 15) Zaštitna zona Parka - ocjena stanja, problemi, ograničenja i potencijali područja.

Planski dio sa smjernicama za sprovođenje

Planski dio sadrži planirano rješenje organizacije, uređenja i korišćenja prostora, a naročito:

- 1) obrazloženje planskog koncepta (polazne osnove, principi, vizija i ciljevi razvoja);
- 2) planirano rješenje organizacije, uređenja i korišćenja prostora;
- 3) režime i stepene zaštite po zonama (rezervat; zone I, II i III stepena zaštite);

- 4) ekonomsko - tržišnu projekciju;
- 5) sektorske projekcije (poljoprivreda, turizam, privreda i dr.);
- 6) mjere zaštite i planiranje razvoja predjela;
- 7) mreže i objekte infrastrukture;
- 8) bilanse i kapacitete;
- 9) uslove u pogledu planiranih namjena;
- 10) urbanističko-tehničke uslove i smjernice za izgradnju objekata;
- 11) smjernice i mjere zaštite i sprovođenja planskog dokumenta;
- 12) smjernice za tretman neformalnih objekata i naselja; i
- 13) faze realizacije.

Smjernice za sprovođenje, u skladu sa vrstom planskog dokumenta, sadrže, naročito:

- 1) smjernice za dalju plansku razradu i uređenje prostora;
- 2) smjernice za dalju plansku razradu i uređenje prostora zaštitne zone Parka;
- 3) smjernice za faznu realizaciju planskog dokumenta;
- 4) smjernice za zaštitu prirodnih i pejzažnih vrijednosti i kulturne baštine;
- 5) smjernice za zaštitu graditeljskog nasleđa i ambijenta okruženja;
- 6) smjernice za oblikovanje struktura i prostora;
- 7) smjernice za zaštitu životne sredine;
- 8) smjernice za zaštitu od interesa za odbranu zemlje;
- 9) smjernice za sprječavanje i zaštitu od prirodnih i tehničko – tehnoloških nesreća;
- 10) smjernice za ublažavanje uticaja na klimatske promjene;
- 11) smjernice za povećanje energetske efikasnosti i korišćenje obnovljivih izvora energije;
- 12) urbanističko – tehničke uslove i smjernice za izgradnju objekata i dr.

Numerički dio

Numerički dio planskog dokumenta čini brojčani prikaz postojećeg stanja i planiranih zahvata u prostoru i čini sastavni dio tekstualnog (analitičkog i planskog) i grafičkog dijela.

Grafički dio planskog dokumenta sadrži:

- 1) topografsku kartu, odnosno topografsko – katastarski plan ili drugu ažurnu i ovjerenu podlogu izdatu od strane nadležnog organa državne uprave sa granicom plana;
- 2) izvod iz PPCG do 2040.godine
- 3) administrativnu podjelu i podjelu po područjima za koja se donosi;
- 4) karte osnovnih prirodnih uslova (pedologija, vegetacija, klima, hidrogeologija);
- 5) plan namjene površina (Park);
- 6) plan zona i funkcionalna organizacija (Park i Zaštitna zona);
- 7) režimi zaštite i način korišćenja prostora;
- 8) plan saobraćajne infrastrukture;
- 9) plan ostale tehničke infrastrukture (hidrotehničke, elektroenergetske, elektronske-komunikacione, termotehničke, komunalne);
- 10) plan predjela/plan zelenih površina;
- 11) plan sa smjernicama za sprovođenje planskog dokumenta.

Paralelno sa izradom Prostornog plana područja posebne namjene Nacionalnog parka „Biogradska gora“. predviđena je i izrada strateške procjene uticaja plana na životnu sredinu u skladu sa Zakonom o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu („Službeni list RCG“, broj 80/05 i „Službeni list CG“, br. 59/11 i 52/16), čije elemente treba ugraditi u plan.

X. OBAVEZE OBRAĐIVAČA

Shodno Zakonu o uređenju prostora Obrađivač je dužan da sprovede sljedeće faze izrade:

-Upoznavanje javnosti sa izradom planskog dokumenta

Obrađivač je dužan da, upozna zainteresovanu javnost, organ za posebne uslove i mjesne zajednice sa odlukom o izradi, kao i sa ciljevima i svrhom izrade planskog dokumenta, kao i da o tome sačini izvještaj. Rokovi i obaveze vezane za upoznavanje javnosti i izradu izvještaja su propisani članom 35.

-Dostavljanje podataka i dokumenata

Članom 36 Zakona je propisana obaveza i način pribavljanja svih vrsta podloga (podaci, dokumenti i bazne studije).

-Dostavljanje nacrt planskog dokumenta na mišljenje

Obrađivač je dužan da, prije revizije, dostavi nacrt planskog dokumenta na mišljenje organu za posebne uslove i izvršnom organu jedinice lokalne samouprave. Po dobijanju mišljenja obrađivač je dužan da nosiocu pripremnih poslova dostavi nacrt planskog dokumenta, sačinjen u skladu sa mišljenjima organa za posebne uslove i izvršnog organa jedinice lokalne samouprave, a sve u skladu sa rokovima propisanim članom 37.

Ako nosilac pripremnih poslova nakon izvršene revizije utvrdi da nacrt planskog dokumenta obrađivač nije uskladio sa izvještajem o reviziji, nacrt će vratiti obrađivaču na doradu.

-Javna rasprava

Nakon utvrđivanja nacrt plana od strane Vlade Crne Gore, javnu raspravu sprovodi obrađivač, po proceduri i rokovima propisanim članom 42.

-Izvještaj o javnoj raspravi

Nosilac pripremnih poslova i obrađivač pripremaju izvještaj o javnoj raspravi čiji sadržaj i rokovi su propisani članom 43.

-Ponovna javna rasprava

Ako se nakon sprovedene javne rasprave, korigovani nacrt planskog dokumenta bitno razlikuje od nacrt planskog dokumenta koji je razmatran na javnoj raspravi, po istoj proceduri sprovodi se ponovna javna rasprava.

-Priprema i dostavljanje na saglasnost predloga planskog dokumenta

Predlog planskog dokumenta obrađivač priprema u skladu sa izvještajem o javnoj raspravi iz člana 43 Zakona i mišljenjem revidenta na izvještaj o javnoj raspravi.

Predlog planskog dokumenta obrađivač dostavlja organima i pravnim licima, na saglasnost na način i u rokovima propisanim članom 45 Zakona.

Istim članom je propisan način dostavljanja na mišljenje lokalnim samoupravama.

-Uvid u predlog planskog dokumenta

Obrađivač je dužan da učesniku javne rasprave, na njegov zahtjev, omogući uvid u predlog planskog dokumenta. Ako predlog planskog dokumenta ne sadrži rješenja koja su u skladu sa prihvaćenim primjedbama iz izvještaja o javnoj raspravi, obrađivač je dužan da učesniku javne rasprave iz stava 1 ovog člana, o tome dostavi pisano obrazloženje.

-Dostavljanje predloga planskog dokumenta

Obrađivač je dužan da dostavi predlog planskog dokumenta radi daljeg sprovođenja procedure. Obrađivač je u obavezi da sve faze izrade Plana dostavlja Ministarstvu u sadržaju i formatu kako je to propisano Zakonom o uređenju prostora i Pravilnikom o bližem sadržaju i formi planskog dokumenta, kriterijumima namjene površina, elementima urbanističke regulacije i jedinstvenim grafičkim simbolima, a što će se cijeliti kao preduslov za njegovu ocjenu i prelazak u sljedeću fazu izrade i donošenja Plana.

Rok za izradu

Ukupan rok za izradu Plana sa svim fazama planiran je na 20 mjeseci.